

CALITATEA NORMELOR DE DREPT DIN CODUL CU PRIVIRE LA ȘTIINȚĂ ȘI INOVARE ȘI CELOR DIN ACTELE NORMATIVE COMPLEMENTARE (continuare)

DOI: 10.5281/zenodo.3989237
CZU:001.89(478)(094)+347.77(478)

Doctor habilitat în drept, profesor cercetător **Victor BALMUȘ**

E-mail: victorbalmus@gmail.com

Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice

QUALITY OF THE RULES OF LAW IN THE CODE ON SCIENCE AND INNOVATION AND IN THE COMPLEMENTARY REGULATORY ACTS (continued)

Summary. The author analyzes policy documents, projects and legal acts in the fields of research and innovation adopted in accordance with Art. III par. (3) point b) and c) of Law no. 190/2017 on the amendment and completion of some legislative acts. The author presents arguments confirming that the quality criteria ignorance of the legal norms, of the good practices and of the recommendations of the doctrine from the European research area regarding the adoption of the Code on science and innovation of the Republic of Moldova no. 259 of 15.07.2004 (republished) determines the precarious quality of the complementary normative acts in the research and innovation fields.

Keywords: quality of legal norms, complementary legal acts, methodology for institutional financing, assessment methodology of the capacities of organizations in the research and innovation fields, methodology for financing projects in the fields of research and innovation.

Rezumat. Autorul analizează documente de politici, proiecte și acte normative în domeniile cercetării și inovării adoptate în conformitate cu Art. III alin. (3) lit. b) și c) din Legea nr. 190/2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. Autorul prezintă argumente care confirmă că ignorarea criteriilor calității normelor de drept, a bunelor practici și recomandărilor doctrinei din spațiul european de cercetare la adoptarea Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259 din 15.07.2004 (republicat) determină calitatea precară a actelor normative complementare în domeniile cercetării și inovării.

Cuvinte-cheie: calitatea normelor de drept, acte normative complementare, metodologie de finanțare instituțională, metodologie de evaluare a capacităților organizațiilor din domeniile cercetării și inovării, metodologie de finanțare a proiectelor în domeniile cercetării și inovării.

Parlamentul European, Consiliul Uniunii Europene și Comisia Europeană au convenit „să amelioreze calitatea legiferării printr-o serie de inițiative și proceduri (...); să promoveze *simplitatea, claritatea și coerența* la redactarea legislației Uniunii (...)” [1].

În temeiul art. 4 din Constituția Republicii Moldova, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a stabilit că „(...) *principiile și normele unanim recunoscute ale dreptului internațional, tratatele internaționale ratificate și cele la care Republica Moldova a aderat sunt parte componentă a cadrului legal al Republicii Moldova și devin norme ale dreptului ei intern.* În sensul acestei interpretări, în Republica Moldova dreptul intern și cel internațional reprezintă un tot întreg, o structură unitară. Așadar, în categoria actelor normative se includ și normele internaționale la care Republica Moldova este parte. Având în vedere că prin interpretarea prevederilor Convenției Europene jurisprudența CtEDO face parte din dreptul accesoriu la tratatul in-

ternațional (*soft law*), ea devine parte a dreptului intern (...)” [2, §7].

Jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului prevede: „(...) O lege care conferă o marjă de apreciere *trebuie să indice domeniul de aplicare al acestei discreții.* Cu toate acestea, Curtea a recunoscut deja *imposibilitatea obținerii unei certitudini absolute în cadrul încadrării legilor și riscul ca căutarea certitudinii să atragă o rigiditate excesivă (...)* Având în vedere aceste considerente, Curtea subliniază încă o dată că *multe legi sunt în mod inevitabil aplicate în termeni care, într-o măsură mai mare sau mai mică, sunt vagi și a căror interpretare și aplicare se face de practică*” (Case of Silver and others v. the United Kingdom, 25.03.1983, §88).

În Cauza Khlyustov v. Russia, §70, CtEDO reiterează: „O lege care conferă o marjă de apreciere *trebuie să indice domeniul de aplicare al acestei discreții, deși procedurile detaliate și condițiile care trebuie respectate nu trebuie neapărat să fie încorporate în regulile de*

drept material” (Case of Silver and others v. the United Kingdom, 25.03.1983, §88, seria A nr. 61).

Curtea Constituțională constată în §52 din Hotărârea nr. 26 din 27.09.2016: „(...) *destinatarii trebuie să fie în măsură să prevadă consecințele ce pot decurge dintr-un act determinat doar în baza prevederilor care îl specifică*, adică prin aplicarea simplă a regulilor de interpretare lingvistică sau prin aplicarea actelor subordonate acestui act” [3].

În Hotărârea nr. 29 din 28.10.2016 (§71 și §74) Curtea Constituțională reține: „Actele Guvernului sunt *acte complementare, ce dezvoltă și concretizează dispozițiile legii*” și „(...) astfel, hotărârea Guvernului fiind un act juridic *secundum legem*” [4].

Constituția Republicii Moldova consacră obligația statului de a asigura „dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative” [5, art. 23 alin. (2)].

În opinia cercetătorilor Sorin Popescu și Cătălin Ciora, „Din punct de vedere formal, simplificarea reprezintă modalitatea de a garanta ca normele juridice să fie înțelese de toți cetățenii, adică să se producă inteligibilitatea dreptului. Simplificarea legislației vizează, în această perspectivă, satisfacerea principiului de claritate al legii și al obiectivului cu valoare constituțională al cunoașterii legii” [6, p. 9].

Legea nr. 100/22.12.2017 prevede: „*Relațiile sociale care necesită o reglementare detaliată se stabilesc prin regulamente, instrucțiuni, statute, reguli, metodologii, aprobate prin hotărâre de Guvern*” [7, art. 14 alin. (2)].

În această ordine de idei, dispozițiile Art. III alin. (3) lit. b) și c) din Legea nr. 190/2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative prevedeau elaborarea și adoptarea unor acte normative subordonate Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259 din 15.07.2004: „Guvernul, în termen de 4 luni de la data publicării prezentei legi: (...) b) va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege; c) va asigura elaborarea și aprobarea actelor normative prevăzute de prezenta lege; (...)” [8].

Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova (republicat) incumbă Guvernului elaborarea și aprobarea următoarelor acte normative complementare:

1) metodologia de finanțare instituțională a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării (art. 13 alin. (1));

2) Programul național în domeniile cercetării și inovării (art. 27 alin. (1) și prioritățile strategice de dezvoltare (art. 27 alin. (3));

3) metodologia de evaluare a capacităților organizațiilor din domeniile cercetării și inovării și ale

personalului științific și științifico-didactic al acestora de a activa în vederea îndeplinirii misiunii asumate (art. 28 alin. (1));

4) metodologia de finanțare a proiectelor în domeniile cercetării și inovării (art. 28 alin. (2));

5) constituirea și stabilirea modului de organizare și funcționare a Agenției Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare (art. 59 alin. (2));

6) planurile de acțiuni în vederea implementării Programului național în domeniile cercetării și inovării (art. 61 lit. a);

7) transmiterea în gestiunea Agenției Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare a fondurilor naționale în domeniul dezvoltării și fondurilor din programe bilaterale și multilaterale lansate în cadrul acordurilor de cooperare cu organizații și fundații internaționale (art. 61 lit. c);

8) stabilirea modalității de acordare a indemnizațiilor lunare viagere ale membrilor titulari și ale membrilor corespondenți ai Academiei de Științe (art. 66 lit. m);

9) regulamentul cu privire la alegerea prin concurs a cercetătorilor științifici din domeniile corespunzătoare ale secțiilor de științe (art. 67 alin. (1) lit. c);

10) stabilirea modului de organizare și funcționare a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (art. 74);

11) taxele pentru examinarea dosarelor de evaluare pentru confirmarea titlurilor științifice și științifico-didactice, de acordare a dreptului de conducere de doctorat, inclusiv de expertiză, de examinare a contestațiilor (art. 76 alin. (1));

12) taxele pentru examinarea și perfectarea actelor ce atestă calificările științifice și științifico-didactice (art. 76 alin. (2));

13) metodologia cu privire la veniturile colectate ale organizațiilor din domeniile cercetării și inovării, obținute din efectuarea lucrărilor și prestarea serviciilor contra plată (art. 88 alin. (1) lit. b);

14) regulamentul cu privire la finanțarea instituțională a Academiei de Științe (art. 88 alin. (5) lit. c).

PROGRAMUL NAȚIONAL ÎN DOMENIILE CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

Cu toate că organul legislativ a stabilit termenul de 4 luni pentru elaborarea actelor normative menționate supra, Guvernul a hotărât să-și exercite, în primul rând, atribuțiile: de elaborare și promovare a politicilor de stat în domeniile cercetării și inovării, inclusiv a cercetării din învățământul superior, acordând „prioritate cooperării în domeniul educației cu Uniunea Europeană în cadrul unor proiecte și programe de parteneriat și cooperare” [9, art. 140 alin. (1)

lit. a), art. 149 alin. (1)], chiar dacă în clauza de emiterie a Hotărârii Guvernului nr. 1081/08.11.2018 se face referință la art. 47 alin.(1)-(3) și art. 49 din Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259/2004 (republicat), care prevăd, în primul rând, că statul „(...) **promovează cercetarea și inovarea (...) prin elaborarea și implementarea Programului național, (...) și identifică prioritățile strategice ale domeniilor cercetării și inovării**” [10].

Mai mult, în Introducerea la Foia națională de parcurs pentru integrarea Republicii Moldova în Spațiul european de cercetare pe anii 2019–2021 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia se constata: „**Republica Moldova este prima din țările Parteneriatului Estic și Asiei Centrale care și-a demonstrat intenția de a se integra în Spațiul european de cercetare (SEC) prin asociere la programele-cadru ale Uniunii Europene**” [11].

Prin urmare, era evidentă inutilitatea concentrării eforturilor la elaborarea și adoptarea Foii naționale de parcurs pentru integrarea Republicii Moldova în Spațiul european de cercetare, cu atât mai mult că art. 27 alin. (1) din Codul cu privire la știință și inovare stipulează expres: „**Programul național în domeniile cercetării și inovării (...) asigură sincronizarea cu programul strategic de dezvoltare a țării, cu strategiile sectoriale și programele-cadru de cercetare ale Uniunii Europene**” [10].

Considerăm inadecvat scopul adoptării Hotărârii Guvernului nr. 1081/08.11.2018, enunțat în clauza de emiterie: „în scopul **asigurării cadrului normativ pentru organizarea activităților de cercetare, dezvoltare și inovare și integrare a Republicii Moldova în Spațiul european de cercetare**”, deoarece prin hotărârea în cauză s-a adoptat un document de politici care nu are nicio relevanță.

Potrivit Foii naționale de parcurs pentru integrarea Republicii Moldova, în Spațiul european de cercetare pe anii 2019–2021 prioritățile Spațiului european de cercetare sunt: 1. Sistem național de cercetare mai eficient; 2. Planificarea și implementarea cooperării transnaționale; 3. Infrastructură de cercetare la nivel european; 4. Egalitatea gender în cercetare; 5. Locuri de muncă accesibile pentru cercetători; 6. Cooperarea internațională. Mai mult, în **Foia națională de parcurs se afirmă că prioritățile menționate „constituie parte integrantă a Programului național de cercetare și inovare, elaborat de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării împreună cu actorii relevanți din domeniile cercetării și inovării**” [11], ceea ce doar parțial corespunde adevărului.

Constatăm că prioritățile Spațiului european de cercetare se regăsesc în trei dintre obiectivele generale

ale Programului național: 1. Îmbunătățirea guvernantei și sporirea eficienței sistemului de cercetare și inovare; 3. Infrastructură corespunzătoare standardelor internaționale și deschisă utilizatorilor din mediul de afaceri; 5. Politică coerentă de cooperare europeană și internațională, însă aceasta nu înseamnă că prioritățile Spațiului european de cercetare „**constituie parte integrantă a Programului național**”.

Programul național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020–2023 a identificat următoarele priorități strategice: I. Sănătate; II. Agricultură durabilă, securitate alimentară și siguranța alimentelor; III. Mediu și schimbări climatice; IV. Provocări sociale; V. Competitivitate economică și tehnologii inovative” [12].

În această ordine de idei, nu suntem de acord cu constatările pct. 14 din Hotărârea Guvernului nr. 381/01.08.2019: „(...) **acțiunile Programului național sunt congruente cu activitățile prevăzute în Foia de parcurs pentru integrarea Republicii Moldova în Spațiul european de cercetare pe anii 2019–2021, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 1081/2018**”.

Considerăm că Guvernul a interpretat extins prevederile Codului cu privire la știință și inovare în pct. 17 din Programul național: „Astfel, **Programul național este principalul document de politici prin care se stabilesc atât prioritățile și direcțiile strategice, cât și obiectivele de dezvoltare în domeniile cercetării și inovării**”, **introducând noțiuni primare și fraze inadecvate**: „Răspunzând la tendințele globale, coerența dintre programele de politici are loc, inclusiv, prin investițiile în domeniile cercetării și inovării, astfel că rezultatele cercetărilor și inovării să contribuie la soluționarea problemelor cu care se confruntă societatea prin sinergie” [12].

Programul național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020–2023 a stabilit expres în pct. 21 că acesta se realizează, în primul rând, **prin finanțare instituțională** „și prin proiecte de cercetare și inovare care corespund priorităților strategice de dezvoltare aprobate de Guvern”, care trebuiau identificate în Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030” [12].

La momentul intrării în vigoare a Programului național era vădit contrară principiului securității juridice dispoziția pct. 22: „Prioritățile strategice ale domeniilor cercetării și inovării pentru perioada 2020–2023 stabilite în prezentul Program național corespund priorităților din documentul strategic de dezvoltare a țării – Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030”, strategiilor sectoriale și programelor-cadru ale Uniunii Europene de cercetare și inovare, (...)” dacă luăm în considerare că nu este adoptată Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030”, strategiile sectoriale și programul-cadru de cercetare și inovare Orizont

Europa (2021–2027). Mai mult, din Parlament a fost retras proiectul de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030” și abrogată Hotărârea Guvernului nr. 1083/2018 cu privire la aprobarea proiectului de lege pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova 2030”.

Reiterăm că în dispoziția pct. 24 al Programului național, de altfel similar art. 4 din Codul cu privire la știință și inovare, noțiunea „cercetare” este contrară definițiilor prevăzute de Manualul Frascati și evident eronată: „(...) cercetarea, definită ca orice activitate de cercetare fundamentală, cercetare aplicativă și de dezvoltare experimentală luate în ansamblu, inovarea și transferul tehnologic” [13].

Mai mult, potrivit Concepției asupra reformei sferei cercetare-dezvoltare, cercetare științifică reprezintă „(...) activitățile de cercetare fundamentală și de cercetare aplicativă, privite împreună. Cercetarea științifică are ca părți componente principale: știința, tehnologiile științifice, produsele științifice și serviciile științifice” [14].

METODOLOGIA DE FINANȚARE A PROIECTELOR DIN DOMENIILE CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

Hotărârea Guvernului nr. 382/01.08.2019 cu privire la aprobarea Metodologiei de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării reprezintă un act normativ complementar, adoptat în temeiul art. 52 alin. (1) din Codul cu privire la știință și inovare: „Selectarea proiectelor din domeniile cercetării și inovării pentru implementare și susținere financiară se efectuează prin concurs public anunțat de către Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare, în baza metodologiei de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării, aprobată de Guvern”.

Potrivit art. 102 alin. (2) din Constituția Republicii Moldova: „Hotărârile se adoptă pentru organizarea executării legilor”. Similar, art. 14 alin. (1) din Legea nr. 100/22.12.2017 cu privire la actele normative prevede: „Hotărârea Guvernului este un act care se adoptă de către Guvern pentru: a) exercitarea atribuțiilor Guvernului și pentru organizarea executării legilor (...)”.

La coroborarea art. 8 și art. 54 lit. a) din Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova (republicat) constatăm: „Statul, în conformitate cu legislația în vigoare, garantează subiectelor din domeniile cercetării și inovării susținere: a programelor și a proiectelor din domeniile cercetării și inovării orientate spre realizarea politicii de stat în domeniu” – „parte componentă a politicii de stat în domeniile social-economic, educativ și cultural, orientată spre dezvoltarea, coordonarea și stimularea activității în domeniile cerce-

tării și inovării, realizată prin generarea de noi idei și implementarea realizărilor tehnico-științifice”.

În acest context, sintagma: „Din bugetul de stat se finanțează proiectele din domeniile cercetării și inovării care corespund priorităților strategice stabilite în Programul național în domeniile cercetării și inovării, aprobat de Guvern. (...)” (pct. 2 din Metodologia de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării) admite:

în subpct. 1):

- tautologie prin sintagmele: „care corespund priorităților strategice stabilite în Programul național în domeniile cercetării și inovării, aprobat de Guvern” și „în corespundere cu prioritățile și direcțiile strategice aprobate de Guvern”;

- eroare prin atribuirea similitudinii noțiunilor „program de stat” și „proiect”, deși orice program reprezintă „(...) un set de teme sau de proiecte de cercetare-dezvoltare, care au legătură între ele și prin care se urmărește implementarea politicii de cercetare-dezvoltare în direcții prioritare” [14];

în subpct. 4):

- similitudine eronată a noțiunilor „program de postdoctorat” și „proiect”, cu toate că norma legală prevede altceva: „programele de postdoctorat se finanțează prin concurs de proiecte (...)” (art. 95 alin. (4) din Codul educației).

Mai mult,

- nu sunt clare raționamentele și oportunitatea includerii noțiunii „program de postdoctorat” în Metodologia de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării (programe de postdoctorat – proiecte desfășurate în scopul realizării cercetărilor științifice fundamentale și aplicative avansate, proiecte desfășurate în scopul realizării cercetărilor științifice fundamentale și aplicative avansate) [15, pct. 2 subpct. 4], dacă anterior a fost aprobat Regulamentul de organizare și desfășurare a programelor de postdoctorat, care utilizează eronat în corelație cu noțiunea „program de postdoctorat” mai mulți termeni cu conținut identic (proiect postdoctoral, proiect de cercetare, proiect, proiect de postdoctorat) [16, pct. 12, 32, 34, 35, 37, 38], iar Codul cu privire la știință și inovare care utilizează doar termenii (proiect de cercetare și inovare, proiect din domeniile cercetării și inovării, proiect în domeniile cercetării și inovării) [10, art. 27 alin. (1), art. 28, art. 51, art. 52, art. 54, art. 60 lit. j), art. 67 lit. d), art. 88 alin. (3), (5) lit. d), art. 93 alin. (2), art. 94, art. 96 alin. (1), art. 98 alin. (3), art. 107 lit. c)].

Pentru a aduce lumină la acest capitol propunem ca titlurile programelor de stat să derive din prioritățile strategice stabilite de Programul național în domeniile cercetării și inovării, în cadrul cărora se orga-

nizează concursul proiectelor de cercetare științifică fundamentală și/sau aplicativă.

În opinia noastră, există o contradicție între dispozițiile pct. 3 al Metodologiei: „Beneficiarii finanțării proiectelor de cercetare și inovare din bugetul de stat sunt organizațiile din domeniile cercetării și inovării, în conformitate cu art. 95 și 96 din Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259/2004” și a pct. 4: „beneficiar – organizație din domeniile cercetării și inovării căreia, în urma concursului național de proiecte, i se atribuie finanțare din bugetul de stat” [15].

Prin urmare, conform art. 95 și 96 din Codul cu privire la știință și inovare, beneficiarii includ organizațiile din domeniile cercetării și inovării (persoane juridice) și grupurile de cercetători științifici asociați (persoane fizice), iar potrivit Metodologiei de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării beneficiar poate fi doar organizația din domeniile cercetării și inovării (persoană juridică).

Astfel, noțiunea de beneficiar poate fi redusă la următorul conținut: „**beneficiar – solicitantul declarat câștigător în concursul național de proiecte și căruia i se atribuie finanțare din bugetul de stat**”.

Codul cu privire la știință și inovare în art. 61 consacră: „Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare are următoarele atribuții în domeniile cercetării, inovării și dezvoltării: (...)

e) organizează și desfășoară concursuri de proiecte, inclusiv asigură expertizarea și evaluarea independentă a proiectelor înaintate la concursuri, în scopul distribuției fondurilor publice alocate pentru finanțarea proiectelor;

f) selectează pentru finanțare, în limitele bugetului aprobat și conform planului de acțiuni aprobat de Guvern, proiectele prezentate la concurs, în urma evaluării efectuate de cercetători locali și/sau străini, potrivit metodologiei de finanțare a proiectelor aprobate de Guvern (...)”.

În pct. 4 din Metodologia de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării se definesc noțiunile: „propunere de proiect – descriere detaliată a ansamblului de activități și acțiuni preconizate în cadrul proiectului de cercetare și inovare ce se înaintează pentru a fi finanțat din bugetul de stat” și „expertiza propunerii de proiect – proces de analiză și apreciere complexă a proiectelor din domeniile cercetării și inovării și a rezultatelor preconizate, în scopul formulării concluziilor argumentate privind necesitatea și oportunitatea finanțării activităților descrise în propunerile de proiecte din contul mijloacelor bugetului de stat”. În schimb, în text se întâlnesc și alte noțiuni utilizate în sens similar: „expertiză a proiectelor” (pct. 5 subpct. 3), „expertizarea independentă a proiectelor”

(pct. 10), „expertizare a proiectelor” (pct. 11), Expertiza propunerilor de proiecte se realizează prin expertiza individuală (pct. 24).

Nu este clară oportunitatea definirii în pct. 4 a noțiunii de solicitant, ca apoi pct. 6 să fie expus într-o altă redacție: „La concursul de proiecte din domeniile cercetării și inovării pot participa organizațiile din domeniile cercetării și inovării prevăzute la art. 95 alin. (1) și art. 96 din Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259/2004, independent sau în cluster/parteneriate cu alți subiecți din domeniile cercetării și inovării, inclusiv cu reprezentanții mediului de afaceri, ai societății civile, ai organizațiilor internaționale și ai partenerilor de dezvoltare ai Republicii Moldova, în conformitate cu acordurile încheiate”.

Mai mult, deși art. 28 alin. (2) din Codul cu privire la știință și inovare prevede: „Finalitatea evaluării organizațiilor din domeniile cercetării și inovării este clasificarea acestora pe niveluri de capacitate care determină accesul diferențiat la finanțare conform metodologiei de finanțare a proiectelor în domeniile cercetării și inovării aprobate de Guvern”, Metodologia de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării nu condiționează participarea la concursul proiectelor de cercetare științifică fundamentală și/sau aplicativă (pct. 2 subpct. 1), pct. 6 și pct. 19).

În același timp, Metodologia de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării nu prevede **reevaluarea (evaluarea repetată) propunerilor de proiect sau excluderea unor evaluări contestate de pretendenți**. Potrivit pct. 41 din Metodologie: „Conducătorul de proiect poate contesta rezultatele concursului în termen de 3 zile lucrătoare de la data publicării rezultatelor acestuia. Termenul de examinare a contestațiilor este de 10 zile lucrătoare. Rezultatele contestării sunt definitive, dar pot fi contestate în ordinea contenciosului administrativ. Decizia comisiei de contestare se publică pe pagina web oficială a Agenției”.

Astfel, Metodologia de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării oferă doar posibilitatea contestării unor abateri de la procedura adoptată de Guvern în limitele competenței Agenției Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare consacrate în Codul cu privire la știință și inovare și Hotărârea Guvernului nr. 196/28.02.2018 cu privire la organizarea și funcționarea Agenției Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare.

În același timp, în Metodologia de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării este ignorat faptul că Hotărârea Parlamentului nr. 150/14.06.2013 cu privire la aprobarea direcțiilor strategice ale activității din sfera științei și inovării pentru anii 2013–2020 operează cu noțiunile: „direcții strategice” și „priorități de cercetare-dezvoltare”, iar Programul național în

domeniile cercetării și inovării cu „priorități strategice de dezvoltare”, „priorități și obiective de dezvoltare în domeniile cercetării și inovării”, „priorități strategice ale domeniilor cercetării și inovării”.

METODOLOGIA DE FINANȚARE INSTITUȚIONALĂ

Importanța finanțării instituționale pentru organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării este demonstrată prin faptul că Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova prevede printre problemele stringente: „Avizarea proiectului de lege pentru modificarea Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova; Aprobarea Metodologiei de finanțare instituțională a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării, inclusiv a instituțiilor de învățământ superior de stat” [17].

Spre regretul nostru, proiectul de lege pentru modificarea Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova [18], care avea menirea de a remedia incoerențele apărute în urma adoptării Legii nr. 190/2017, după ce a fost examinat în comisiile parlamentare din 19.10.2019 până la 30.01.2020 nu a fost dezbătut în plenul Parlamentului.

Conform art. 174 alin. (3) din Codul civil „Prin derogare de la prevederile alin. (2), persoanele juridice de drept public se pot înființa și altfel, în cazuri expres prevăzute de lege”. În cazul când instituția publică din domeniile cercetării și inovării se constituie în baza unui act emis de autoritatea publică, potrivit art. 307 alin. (1)-(2) din Codul civil, considerăm că pentru asigurarea funcționalității ei trebuie să fie aplicată finanțarea instituțională în condițiile legii.

Mai mult, în temeiul prevederilor art. 102 alin. (2) din Constituție, art. 37 alin. (1) din Legea cu privire la Guvern, art. 14 alin. (1) lit. a) din Legea cu privire la actele normative și art. 16, art. 97 alin. (1) lit. a)-c) din Codul cu privire la știință și inovare, **constatăm că Guvernul a instituit norme primare, interpretările voluntare din pct. 6 subpct. 1)-3) din Metodologia de finanțare instituțională incerte și contrare normelor primare, inclusiv celor constituționale.**

În opinia noastră, Metodologia de finanțare instituțională a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării deviază completamente de la scopul acestei forme de finanțare a domeniilor cercetării și inovării. Conceptul finanțării instituționale care a stat la baza adoptării metodologiei în cauză a inversat practic lucrurile prin faptul că finanțarea instituțională se acordă câștigătorilor concursului de proiecte în domeniile cercetării și inovării organizat de Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare.

Considerăm că scopul finanțării instituționale rezidă nu doar în „asigurarea consolidării instituționale, îmbunătățirea infrastructurii publice din domeniile cercetării și inovării, favorizarea excelenței în cercetare și inovare, redresarea politicii de personal în domeniile menționate pentru creșterea potențialului științific” [19], ci, în primul rând, **prin finanțarea cheltuielilor de personal a unui număr limitat de cercetători științifici care asigură continuitatea misiunii și dezvoltarea potențialului științific al instituției.**

Evident că nu va contribui la asigurarea continuității misiunii și dezvoltării potențialului științific al organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării dispoziția pct. 34 din Programul național în domeniile cercetării și inovării care prevede că ponderea volumului mijloacelor bugetare acordate finanțării prin concurs a proiectelor și a domeniilor cercetării și inovării față de volumul mijloacelor bugetare distribuite pentru finanțarea instituțională va evolua de la 60/40 – în anul 2020 până la 75/25 – în 2023 [12].

În opinia expertului Gh. Cuciureanu, **„Practica internațională este diferită. Majoritatea țărilor europene au o finanțare instituțională de peste 50 %. În doar o singură țară europeană finanțarea este mai mică de 30 %”** [20].

Subliniem că una dintre discrepanțele normelor juridice introduse în Codul cu privire la știință și inovare prin Legea nr. 190/2019 este cea prevăzută de art. 13 alin. (3): „Mijloacele financiare destinate finanțării instituționale **a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării de interes național** (...) **se distribuie de către organul central de specialitate al statului care asigură elaborarea politicii naționale în domeniile cercetării și inovării**”.

Organizația de drept public din domeniile cercetării și inovării de interes național presupune că aceasta reprezintă o instituție publică de drept public autonomă și independentă. Prin urmare, **organul central de specialitate al statului care asigură elaborarea politicii naționale în domeniile cercetării și inovării nu este în drept să-i distribuie mijloacele financiare destinate finanțării instituționale**, similar, de exemplu, Academiei de Științe a Moldovei – „instituție publică de interes național, autonomă și independentă de autoritățile publice”, care este finanțată instituțional „în baza regulamentului aprobat de Guvern” [10, art. 63, art. 88 alin. (5) lit. c)]. Prin urmare, Codul cu privire la știință și inovare nu prevede finanțarea instituțională a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării, inclusiv a instituțiilor superioare de învățământ, subordonate Ministerului Educației, Culturii și Cercetării sau altor autorități ale administrației publice centrale de specialitate.

Achiesăm la opinia expertului Gh. Cuciureanu: „Majoritatea finanțării publice a cercetării în lume se distribuie prin **modalitatea de finanțare instituțională**. **Această finanțare nu este acordată în bază de proiecte de cercetare. Această finanțare nu este dependentă de câștigarea unor proiecte în cadrul unor concursuri** (poți să nu câștigi proiecte și să ai finanțare instituțională)” [21].

Constatăm că Guvernul a instituit practic doar o singură formă de finanțare – finanțarea prin proiecte de cercetare și inovare, complementată cu o **finanțare la cerere a câștigătorilor concursului de proiecte în domeniile cercetării și inovării**:

1) ignorând principiile stipulate în Codul cu privire la știință și inovare: „**evaluarea rezultatelor obținute în urma cercetării științifice, precum și a impactului economic și social al acestora**” și „**predictibilitatea finanțării instituționale, realizarea acesteia după criteriile făcute publice cu cel puțin un an înainte de punerea lor în aplicare**” [10, art. 13 alin. (2), lit. a), c)] fără evaluarea „capacităților organizațiilor din domeniile cercetării și inovării și ale personalului științific și științifico-didactic al acestora de a activa în vederea îndeplinirii misiunii asumate, organizate de către Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (...) pe baza metodologiei de evaluare aprobate de Guvern, elaborată în conformitate cu standardele și bunele practici internaționale în domeniu” [10, art. 28, art. 74, art. 75 lit. a)] și „(...) **clasificarea acestora pe niveluri de capacitate care determină accesul diferențiat la finanțare conform metodologiei de finanțare a proiectelor în domeniile cercetării și inovării aprobate de Guvern**” [10, art. 28 alin. (2)];

2) interpretând extins dispoziția art. 13 alin. (3) din Codul cu privire la știință și inovare, care prevede că finanțarea instituțională se distribuie „de către organul central de specialitate al statului, care asigură elaborarea politicii naționale în domeniile cercetării și inovării”, **acordând, fără temei legal, această atribuție „autorităților publice centrale de specialitate conform subordonării organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării”** [19, pct. 4].

Potrivit Codului cu privire la știință și inovare, **finanțarea instituțională este „finanțare acordată (...) pentru menținerea și dezvoltarea infrastructurii publice din domeniile cercetării și inovării și pentru cheltuielile de personal aferente, în baza metodologiei de finanțare instituțională aprobate de Guvern”** [10, art. 13 alin. (1)].

În aceeași ordine de idei, considerăm eronată introducerea în Codul cu privire la știință și inovare a noțiunii **infrastructura publică din domeniile cercetării și inovării**, fără a defini conținutul acesteia:

„creează, menține și acordă acces publicului larg la baze de date în domeniile cercetării, inovării și dezvoltării, inclusiv (...), baze de date naționale cu toate componentele materiale ale **infrastructurii publice din domeniile cercetării și inovării** și echipamentul specializat aferent” [10, art. 61 lit. j)], „consultă Guvernul la crearea și dezvoltarea **infrastructurii publice în domeniile cercetării și inovării**” [10, art. 64 lit. e)] și „consultă Guvernul în procesul de înființare, reorganizare sau lichidare a **infrastructurii publice în domeniile cercetării și inovării**” [10, art. 68 lit. h)].

În opinia noastră, produc confuzie și dispozițiile Codului cu privire la știință și inovare care utilizează noțiunea „**infrastructura domeniilor cercetării și inovării**” ca „**totalitate a organizațiilor care contribuie la desfășurarea activității științifice și de inovare: Academia de Științe, alte organizații din domeniile cercetării și inovării, instituții financiare, fonduri și agenții de susținere a activității în domeniu, business-incubatoare, parcuri de inovare (științifice, tehnico-științifice și tehnologice), întreprinderi și alte organizații specializate**” [10, art. 23], dar, de fapt enumeră elementele structurii domeniilor cercetării și inovării. Sintagma „**infrastructura domeniilor cercetării și inovării**” este utilizată în Codul cu privire la știință și inovare în art. 53 lit. d), art. 54 lit. b), art. 57 lit. b), j), art. 59 lit. d), art. 91 lit. h).

Codul cu privire la știință și inovare mai utilizează în art. 93 alin (2), art. 94 e), art. 98 alin. (3) noțiunea de **infrastructură a instituției**.

Aceleași erori legitice se reiterează în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020–2023, care prevede printre indicatorii de progres: „7.26.1. Elaborarea și aprobarea proiectului documentului strategic cu privire la dezvoltarea **infrastructurii de cercetare în domeniile cercetării și inovării**”; „7.26.2. Crearea Registrului național electronic al **infrastructurii de cercetare și inovare** și a Registrului electronic al cercetătorilor din Republica Moldova;” și „7.27.1. Elaborarea și aprobarea Planului de acțiuni privind procesul de cartografiere a **infrastructurii de cercetare**” [22].

Astfel, pe de o parte, legea asigură accesul oricărui cercetător științific la infrastructura publică din domeniile cercetării și inovării, pentru implementarea **proiectelor în cadrul mecanismului național de cercetare și inovare** [10, art. 13 alin. (1), (4)], **care nu este stabilit de Codul cu privire la știință și inovare**, iar, pe de altă parte, asigură accesul la infrastructura instituției al cercetătorilor științifici care implementează proiecte din domeniile cercetării și inovării finanțate prin intermediul Agenției Naționale pentru Cercetare și Dezvoltare conform metodologiei de finanțare a pro-

iectelor din domeniile cercetării și inovării, aprobate de Guvern [10, art. 93 alin. (2), art. 98 alin. (3)].

Reiterăm că **la finanțarea instituțională de la bugetul de stat pot pretinde doar organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării care desfășoară cel puțin una dintre următoarele activități: cercetarea-dezvoltarea, pregătirea și perfecționarea cadrelor științifice** [13, p. 20].

În același timp, conform dispozițiilor art. 14-15, coroborate cu cea a art. 13 alin. (1) din Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova, *orice organizație poate pretinde la finanțarea instituțională, având statutul de organizație de drept public din domeniile cercetării și inovării dacă desfășoară doar una dintre următoarele activități: „(...) dezvoltarea experimentală, implementarea rezultatelor științifice și inovațiilor, transferul tehnologic (...)”* [10, art. 14-15, art. 13 alin. (1)]. Implementarea inovațiilor, transferul tehnologic este mai mult specifică **organizațiilor de drept privat din domeniile cercetării și inovării, deci acestea nu pot pretinde la finanțare instituțională, fiind persoane juridice cu scop lucrativ.**

Considerăm că Metodologia de finanțare instituțională a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 53/05.02.2020, **trebuie reconceptuată după adoptarea amendamentelor la Codul cu privire la știință și inovare pentru a soluționa discrepanțele normelor juridice introduse prin Legea nr. 190/2019.**

METODOLOGIA DE EVALUARE A ORGANIZAȚIILOR DE DREPT PUBLIC DIN DOMENIILE CERCETĂRII ȘI INOVĂRII

Hotărârea Guvernului nr. 636/11.12.2019 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020–2023 prevede printre indicatorii de progres: „(...) 7.25.1. **Aprobarea Metodologiei de evaluare a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării**” [22] în martie 2020, deși Metodologia de finanțare instituțională a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării intră în vigoare la data publicării (05.02.2020).

În opinia noastră, *proiectul Hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Metodologiei de evaluare a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării* nu poate fi recomandat pentru adoptare din cauza atât a erorilor conceptuale (lipsa unui concept unic pentru toate documentele de politici, actele normative din domeniul finanțării cercetării și inovării și Metodologia de evaluare a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării: Hotărârea Guvernului nr. 381/01.08.2019 cu privire la aprobarea

Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020–2023 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia, Hotărârea Guvernului nr. 382/01.08.2019 cu privire la aprobarea Metodologiei de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării, Hotărârea Guvernului nr. 53/05.02.2020 cu privire la aprobarea Metodologiei de finanțare instituțională a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării), abaterilor multiple de la cadrul legislativ, cât și a gravelor erori logice.

Autorii proiectului în cauză au transpus masiv normele din Hotărârea Guvernului României Nr. 477/2019 [23] (fără a menționa acest lucru, cel puțin, în Nota informativă), fără ca să ia în calcul că prin Legea 190/2017 a fost exclusă acreditarea organizațiilor din domeniile cercetării și inovării pentru a asigura accesul liber tuturor persoanelor fizice și juridice la fondurile din bugetul de stat alocate pentru cercetare-dezvoltare.

Reținem că Hotărârea Guvernului României Nr. 477/2019 a fost adoptată după intrarea în vigoare a Legii nr. 222/2018, care prin art. 18 alin. (4) a reintrodus acreditarea institutelor naționale de cercetare-dezvoltare din România: *„Institutul național care, în urma evaluării, nu obține acreditarea sau reacreditarea, se reorganizează prin hotărâre a Guvernului, inițiată de autoritatea de stat pentru cercetare-dezvoltare sau de organul administrației publice centrale în coordonarea căruia funcționează”* [24].

Potrivit Notei informative la proiectul legii pentru modificarea și completarea Codului cu privire la știință și inovare, semnate de ministrul economiei, „(...) experții străini și locali au menționat asemenea deficiențe ale managementului domeniilor date cum ar fi: (...) *alocarea surselor financiare bugetare în mod prioritar instituțiilor subordonate acreditate ale AȘM, inclusiv finanțarea instituțională fără a ține seama de performanțele activității acestora și fără concurs; utilizarea de către evaluatorii proiectelor și programelor prezentate la concurs pentru finanțarea din bugetul de stat, a unei metodologii imperfecte care permite ca unul și același proiect să fie apreciat în mod diferit, în funcție de persoana care evaluează proiectul; (...) structura instituțională și infrastructura de cercetare și inovare subdezvoltată etc.*” [25].

Nota informativă la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 533 din 10 iulie 2017, semnată de directorul Centrului pentru Implementarea Reformelor, preciza: „(...) finanțarea priorităților în domeniile cercetării și inovării, dezvoltate în conformitate cu cadrul descris mai sus, va fi reprezentat de către ANCD. Aceasta va fi responsabilă și de reali-

zarea funcției de evaluare a propunerilor de proiecte înaintate de cercetători, prin concurs, indiferent de apartenența instituțională a acestora. Evaluarea se va realiza prin dezvoltarea unei baze de date de experți a personalului cu abilități în acest sens, aleși în mod aleatoriu cu respectarea principiului de evitare a conflictului de interese și de viziuni conceptuale contrarii în plan științific. *Accesul la fondurile gestionate unitar de ANCD va fi ușurat prin excluderea mecanismului acreditării organizațiilor din domeniile cercetării și inovării, și înlocuirea acestuia cu instrumentul de evaluare (conform unei metodologii ce urmează a fi aprobată de Guvern) și confirmare a titlurilor științifice realizată de ANACEC* [26].

Susținem opinia cercetătorilor privind necesitatea instituirii accesului diferențiat la fondurile bugetare în funcție de nivelul de capacitate doar pentru finanțarea instituțională a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării de a activa în vederea îndeplinirii misiunii asumate [27].

Considerăm că este eronată ideea de a diferenția accesul la finanțarea proiectelor din domeniile cercetării și inovării în funcție de nivelul de capacitate, deoarece concursul proiectelor presupune competiția liberă a tuturor persoanelor fizice și juridice care respectă condițiile prevăzute în apel.

LIPSA UNUI CONCEPT UNIC PENTRU TOATE DOCUMENTELE DE POLITICI ȘI ACTELE NORMATIVE DIN DOMENIUL FINANȚĂRII CERCETĂRII ȘI INOVĂRII ȘI ABATERILE MULTIPLE DE LA CADRUL LEGISLATIV

În pofida faptului că art. 28 alin. (1) din Codul cu privire la știință și inovare stipulează: „Evaluare – proces de evaluare complexă a capacităților organizațiilor din domeniile cercetării și inovării și ale personalului științific și științifico-didactic al acestora de a activa în vederea îndeplinirii misiunii asumate (...)”, autorii proiectului au interpretat eronat în pct. 1 din proiectul Metodologiei noțiunea în cauză: „Metodologia de evaluare a organizațiilor din domeniile cercetării și inovării (...) reglementează procedura evaluării și clasificării pe niveluri de capacitate a organizațiilor din domeniile cercetării și inovării”.

Propunem expunerea dispoziției pct.1 din proiectul Metodologiei în următoarea redacție: „1. Metodologia de evaluare a organizațiilor din domeniile cercetării și inovării (în continuare – Metodologia) reglementează procesul de evaluare complexă a capacităților organizațiilor din domeniile cercetării și inovării de a activa în vederea îndeplinirii misiunii asumate și

de clasificare a acestora pe niveluri de capacitate, care determină accesul diferențiat la finanțare din mijloacele bugetului public”.

Dispoziția pct. 2 din proiectul Metodologiei nu conține norme de reglementare generală, ci norme speciale, care se referă doar la organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării.

Propunem excluderea acestei dispoziții sau expunerea ei în următoarea redacție: „2. Evaluarea organizațiilor din domeniile cercetării și inovării reprezintă principalul instrument prin care fondatorul, prin intermediul Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (în continuare – Agenție), își realizează atribuțiile de coordonare și monitorizare periodică a activității organizațiilor din domeniile cercetării și inovării”.

Din aceleași considerente propunem expunerea dispoziției pct. 3 din proiectul Metodologiei în următoarea redacție: „3. Evaluarea organizațiilor din domeniile cercetării și inovării se exercită o dată la 5 ani: obligatoriu pentru organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării și, la solicitare, pentru organizațiile de drept privat din domeniile cercetării și inovării”.

Deoarece *accesul diferențiat la finanțare* nu este prevăzut nici de Metodologia de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării (Hotărârea Guvernului nr. 382/2019), nici de Metodologia de finanțare instituțională (Hotărârea Guvernului nr.53/2020), propunem excluderea pct. 5 din proiectul Metodologiei de evaluare a organizațiilor din domeniile cercetării și inovării.

ERORILE LEGISTICE

Potrivit art. 113 din Codul educației alin. (3)-(4), (5): „Autoevaluarea și evaluarea internă a calității în învățământul superior sunt realizate de către structurile instituționale responsabile de asigurarea calității, în conformitate cu standardele naționale de referință”, iar „Evaluarea externă a calității în învățământul superior este realizată de către Agenția Națională de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare sau o altă agenție de evaluare a calității, înscrisă în Registrul European pentru Asigurarea Calității în Învățământul Superior, iar „Evaluarea calității în învățământul superior vizează: (...) e) rezultatele cercetărilor științifice și/sau ale creației artistice”.

În acest context, propunem completarea clauzei de emiteră a proiectului cu referințe la dispozițiile art. 113 alin. (3)-(4), alin. (5) lit. e), art. 115 alin. (1) lit. b)-e), f), g), alin. (3) lit. a)-d), art. 116 alin. (3) din Codul educației care stabilesc competențele Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cerceta-

re în domeniul evaluării externe a calității și finanțării în domeniile cercetării și inovării.

Trebuie să menționăm că în proiect se utilizează diferiți termeni transpuși din Hotărârea Guvernului României Nr. 477/2019, și nu numai (clasificare, calificativ (foarte bine, bine, suficient) categorie de clasificare (A, B sau C), conducerea administrativă, științifică și economică, conducător al echipei de cercetare, expert evaluator, standard de performanță etc.), care nu sunt definiți nici în Codul cu privire la știință și inovare, în Codul educației, nici în punctele corespunzătoare din proiect.

Reiterăm că implementarea Codului cu privire la știință și inovare, amendat prin Legea nr. 190 din 21.07.2017 și republicat, fără o amendare suplimentară, va avea consecințe dezastruoase asupra comunității științifice și performanței domeniului de cercetare-dezvoltare, asupra instituțiilor de cercetare-dezvoltare și Academiei de Științe a Moldovei, a imaginii acestora în spațiul de cercetare european și internațional [28, p. 23-30].

Ignorarea celor trei criterii de calitate – accesibilitate, previzibilitate și claritate la amendarea Codului cu privire la știință și inovare [13, p. 18-24] și lipsa unui concept unic în dezvoltarea domeniilor de cercetare și inovare a condiționat atât tergiversarea implementării legii în cauză, cât și calitatea precară a documentelor de politici și a actelor normative subordonate.

În opinia noastră, Programul național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020–2023, actele normative analizate, fără o amendare substanțială, nicidecum nu vor contribui la „creșterea eficienței sistemului național de cercetare și inovare și asigurarea condițiilor optime pentru generarea de noi cunoștințe obținute în baza cercetărilor fundamentale și aplicative” [12], la „asigurarea consolidării instituționale, îmbunătățirea infrastructurii publice din domeniile cercetării și inovării, favorizarea excelenței în cercetare și inovare, redresarea politicii de personal în domeniile menționate pentru creșterea potențialului științific” [19, pct. 2].

BIBLIOGRAFIE

1. Acord interinstituțional între Parlamentul European, Consiliul Uniunii Europene și Comisia Europeană privind o mai bună legiferare din 13 aprilie 2016. În: Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 123/1 din 12.05.2016.
2. Hotărârea Curții Constituționale nr. 10 din 16.04.2010 pentru revizuirea Hotărârii Curții Constituționale nr.16 din 28.05.1998 „Cu privire la interpretarea art. 20 din Constituția Republicii Moldova” în redacția Hotărârii nr. 39 din 09.07.2001. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 58-60/9, din 23.04.2010.

3. Hotărârea Curții Constituționale nr. 26 din 27.09.2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr. 142-XVI din 26 iunie 2008 cu privire la ipotecă (notificarea debitorului ipotecar) (Sesizarea nr. 83g/2016). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 416-422/101, din 02.12.2016.

4. Hotărârea Curții Constituționale nr. 29 din 28.10.2016 privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din pct. 34 al Anexei nr. 3 la Hotărârea Guvernului nr.360 din 25 iunie 1996 cu privire la controlul de stat al calității în construcții (competența Guvernului de a reglementa sancțiuni) (sesizările nr. 73g/2016 și 125g/2016). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 24-29/3, din 27.01.2017.

5. Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.94, republicată. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 78/140, din 29.03.2016.

6. Popescu S., Ciora C. Simplificarea legislației – condiție esențială a îmbunătățirii calității redacționale a actelor normative. În: Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Științe Juridice, 2012, nr. 2, p. 7-20.

7. Legea nr. 100/22.12.2017 cu privire la actele normative. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 7-17/34, din 12.01.2018.

8. Legea nr. 190/2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 64-370/624, din 20.10.2017

9. Codul educației al Republicii Moldova nr. 152/2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2014, nr. 319-324, art. 634.

10. Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr. 259/2004 (republicat). În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 58-66, art. 131.

11. Hotărârea Guvernului nr. 1081 din 08.11.2018 cu privire la aprobarea Foii naționale de parcurs pentru integrarea Republicii Moldova în Spațiul european de cercetare pe anii 2019-2021 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 6-12/2 din 11.01.2019

12. Hotărârea Guvernului nr. 381 din 01.08.2019 cu privire la aprobarea Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020–2023 și a Planului de acțiuni privind implementarea acestuia. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 256-259/506, din 16.08.2019.

13. Balmuş V. Cu privire la calitatea normelor de drept ale Codului cu privire la știință și inovare (republicat). În: Akademos, 2018, nr. 1, p. 18-24.

14. Hotărârea Parlamentului nr. 115 din 29.07.98 cu privire la aprobarea Concepției asupra reformei sferei cercetare-dezvoltare. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 81-83/549, din 03.09.1998

15. Hotărârea Guvernului nr. 382 din 01.08.2019 cu privire la aprobarea Metodologiei de finanțare a proiectelor din domeniile cercetării și inovării. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 256-259/507, din 16.08.2019.

16. Hotărârea Guvernului nr. 499 din 29.05.2018 cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și desfășu-

rare a programelor de postdoctorat. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 176-180/550, din 01.06.2018.

17. Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova din 14.11.2019. [on-line] <http://parlament.md/Actualitate/Comunicatedepresa/tabid/90/ContentId/5577/Page/5/language/ro-RO/Default.aspx> (vizitat la 20.04.2020).

18. Raport la proiectul de lege pentru modificarea Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova (nr. 232 din 16.10.2019, lectura I). [on-line] <http://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/4760/language/ro-RO/Default.aspx> (vizitat la 20.04.2020).

19. Hotărârea Guvernului nr. 53 din 05.02.2020 cu privire la aprobarea Metodologiei de finanțare instituțională a organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 36-43/65, din 07.02.2020.

20. Interviu cu expertul în domeniul politicii științei, Gheorghe Cuciureanu. [on-line] https://radiochisinau.md/noi-si-europa-interviu-finantarea-cercetarii-si-stiintei-in-rmoldova-si-ue-o-privire-comparativa---103750.html?fbclid=IwAR2nc2E_pWgwndLV1MwO0SFYtrhpHSuV_p1XTgLRthsEFoFUqWVjVH9QW1E (vizitat la 20.04.2020).

21. Cuciureanu G. Coronavirusul arată importanța finanțării instituționale (semnificative) a științei. [on-line] https://cuciureanu.wordpress.com/2020/03/25/coronavirusul-arata-importanta-finantarii-institutionale-semnificative-a-stiintei/?fbclid=IwAR2Dj54b-u4ETEn-7k1GQen4j_7QYbOGy9kYFVPKTwQyO1wLvE1o8TU_cCtw (vizitat la 20.04.2020).

22. Hotărârea Guvernului nr. 636/11.12.2019 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020–2023. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 378-379/976, din 13.12.2019.

23. Hotărârea Guvernului României nr. 477/2019 din 4 iulie 2019 privind aprobarea Normelor metodologice pentru evaluarea în vederea acreditării institutelor naționale de cercetare-dezvoltare. În: Monitorul Oficial al României nr. 609 din 24 iulie 2019.

24. Legea României nr. 222 din 31 iulie 2018 privind aprobarea Ordonanței Guvernului nr. 6/2011 pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 57/2002 privind cercetarea științifică și dezvoltarea tehnologică. În: Monitorul Oficial al României nr. 676 din 3 august 2018.

25. Proiectul de lege pentru modificarea și completarea Codului cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova nr.259-XV din 15 iulie 2004. [on-line] <http://www.particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=3128> (vizitat la 10.07.2017).

26. Proiecte de acte legislative 230.2017.ro.pdf [on-line] <http://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/3839/language/ro-RO/Default.aspx> (vizitat la 14.07.2017).

27. Canțer V., Minciună V., Cuciureanu Gh. Pe ce principii restructuram managementul științei? În: *Intelectus*, 2016, nr. 2, p. 84-85.

28. Balmuș V. Preeminența dreptului și securitatea juridică în procesul amendării Codului cu privire la știință și inovare și a Codului educației. În: *Akademios*, 2017, nr. 3, p. 23-30.

Iurie Canașin. *Dante Alighieri*, 2003, bronz.